

A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY TERJEDÉSE ÉS KEZELÉSE MAGYARORSZÁGON

1. Bevezetés

2019 végén egy új, légúti megbetegedéseket okozó vírus (SARS - CoV2) bukkant fel, először feltételezhetőleg a 11 milliós kínai nagyvárosban, Vuhanban. Elsősorban egy vuhani nagykereskedelmi piac árusaival kapcsolták össze a megbetegedéseket, ahol élő - és tengeri állatokat is értékesítettek. A kutatók kezdetben azt gyanították, hogy egy koronavírus hordozó ismeretlen állat fertőzte meg az embereket. Arról is számos elmélet született, hogy a vírust mesterségesen hozták létre és biológiai fegyverként használták fel egy gazdasági világválság előidézéséhez, valamint sajátos érdekek, előnyök érvényesítéséhez. Ezek közül azonban egy sem bizonyított, a vírus eredeti forrása nem ismert.

A COVID19 világszerte elterjedt, több százmillió ember fertőződött meg, és halt meg a fertőzés következtében. Több mutációja is kialakult az évek során, így a kezelése és a terjedésének a lassítása is nehézségekbe ütközött. Minden országban különböző, rendkívüli intézkedések alkalmazásáról döntöttek, amelyek az egész világ lakosságát korlátozták a hétköznapi életben. 2020. március 11-én a WHO pandémiává, világjárvánnyá nyilvánította koronavírus – járványt.

2. A járvány kezelése és terjedése

2020. 1. félév

Magyarországon először 2020. március elején jelent meg a koronavírus. A Kormány március 12-én kihirdette Magyarország egész területére a veszélyhelyzetet. Ekkor már Európa több országában vezettek be korlátozásokat, határzárakat. Magyarországon, a Schengeni határokon visszaállították az ideiglenes határellenőrzést. A rendezvények megtartását megtiltották, a felsőoktatási intézményekben távoktatást rendeltek el, a turizmus és a szórakoztató ipar teljesen leállt, továbbá a Magyar Honvédség közreműködését is lehetővé tették a veszélyhelyzettel összefüggő rendvédelmi intézkedések és katasztrófavédelmi szakfeladatok ellátásában.¹

Március végén kijárási korlátozásokat vezettek be, az ország egész területére.² Április 9-én a Magyar Kormány megalkotta a kijárási korlátozás meghosszabbításáról szóló 95/2020. (IV. 9.) Kormányrendeletet. Ez kimondta, hogy egyes kerületi, valamint települési önkormányzatok eltérően rendelkezhetnek a 65. életévüket betöltött személyekre vonatkozóan a piacok, boltok látogatási rendjének vonatkozásában.³ Májusban azonban már

¹ A Kormány 41/2020. (III. 11.) Kormányrendelete (Megjelent: Magyar Közlöny 40. szám, 2020. március 11.)

² A Kormány 71/2020. (III. 27.) Kormányrendelete a kijárási korlátozásról (Megjelent: Magyar Közlöny 56. szám, 2020. március 27.)

³ A Kormány 95/2020. (IV. 9.) Kormányrendelete a kijárási korlátozás meghosszabbításáról (Megjelent: Magyar Közlöny 69. szám, 2020. április 9.)

elkezdődött a visszatérés a hétköznapi, COVID19 előtti élethez. Eleinte vidéken, később Pest megyében is elkezdték feloldani a járványügyi korlátozásokat. Pest megye és Budapest lakossága azért térhetett vissza később a megszokott élethez, mert az ország területén itt regisztrálták a legtöbb fertőzöttet. Egyes megelőző védelmi intézkedések továbbra is kötelezőek voltak a járvány terjedésének a csökkentése érdekében.⁴ Május 22 – től elkezdték fokozatosan feloldani a márciusban kihirdetett határellenőrzést. A szomszédos országokkal különböző tartalmú megállapodások jöttek létre a határrendészeti korlátozások feloldásának érdekében. A határátlépésre vonatkozó szabályokat az országokban, az éppen aktuális járványügyi helyzet határozta meg. Június első hetében csökkenni kezdett a fertőzöttek száma. Június 5 – én hatályba lépett a Kormány 262/2020. (VI. 5.) Kormányrendelete az Osztrák Köztársaságból, a Cseh Köztársaságból és a Szlovák Köztársaságból történő határátlépésről. Ebben azt rögzítették, hogy az érintett országok állampolgárai korlátozások nélkül léphetik át egymás országhatárait, valamint mentesülnek a karantén kötelezettség alól is. Június 12 – én ezen rendelet személyi hatályát kiterjesztették a Horvát Köztársaság állampolgáira, június 17 – én pedig Románia lakóira is. Ezzel együtt az érintett határszakaszokon megszűntek a határellenőrzések is. Június végén, a WHO jelentése alapján, Magyarországon 4145 fő koronavírus fertőzöttet azonosítottak.⁵ Hazánk ezzel az európai régióban járványügyi szempontból az egyik legbiztonságosabb országnak számított.

Az országhatárok megnyitásával újraindult a turizmus, vendéglátás, valamint a szórakoztató ipar is. A koronavírus elleni védekezésről szóló 2020. évi XII. törvény hatályát veszítette. A veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készütségről a 2020. évi LVIII. törvény rendelkezett, amely június 18-tól lett hatályos. Ezzel Magyarország egész területén megszűnt a veszélyhelyzet, valamint a teljes határellenőrzés, és járványügyi készülettség lépett életbe.⁶ A Kormány járványügyi készülettség bevezetéséről szóló 283/2020. (VI. 17.) kormányrendelete 2020. június 18 – án lett hatályos. Ebben többek között a felsőoktatást, az egészségügyi ellátásokat, az elektronikus ügyintézt, a munkahelyi gyermekfelügyeletet, a pénzügyi – hitel rendszert, a családtámogatást, valamint az okmányok lejárátát érintő átmeneti intézkedésekről rendelkeztek.⁷

2020. 2. félév

Július 15-én lépett hatályba a Kormány 341/2020. (VII. 12.) Kormányrendelete a járványügyi készülettségi időszak utazási korlátozásairól. Ebben a magyar állampolgárok és a nem magyar állampolgárok Magyarországra történő belépését, a Magyarország területén történő átutazást, a különös méltánylást érdemlő eseteket szabályozták. Továbbá az országokat az aktuális COVID19 fertőzöttségi rátái alapján három kategóriába sorolták:

⁴ A Kormány 168/2020. (IV. 30.) Kormányrendelete a védelmi intézkedésekről (Megjelent: Magyar Közlöny 96. szám, 2020. április 30.)

⁵ https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/20200630-covid-19-sitrep-162.pdf?sfvrsn=e00a5466_2 (Letöltés ideje: 2022.07.14.)

⁶ A Kormány 282/2020. (VI. 17.) Kormányrendelete a 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetéséről (Megjelent: Magyar Közlöny 145. szám, 2020. június 17.)

⁷ A Kormány 283/2020. (VI. 17.) Kormányrendelete a járványügyi készülettség bevezetéséről (Megjelent: Magyar Közlöny 145. szám, 2020. június 17.)

zöld, sárga és piros. Az utazási korlátozásokra vonatkozó szabályokat ennek függvényében határozták meg.⁸

Augusztusban, hazánkban elkezdődött a koronavírus második hulláma. Ennek legfőbb okai közé tartozott a tömegrendezvények újbóli engedélyezése, a vendéglátó ipar és a turizmus felélénkülése a határárak feloldásával.

Szeptember 1-jétől ismételten visszaállították az ideiglenes határellenőrzést. A rendkívül magas fertőzött szám miatt november 4 – én a Kormány meghozta a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Kormányrendeletét. Ezzel Magyarország egész területére, ismételten veszélyhelyzetet hirdettek ki. Ettől a naptól kezdve éjfél és reggel 5 óra között kijárási tilalmat rendeltek el. A kulturális rendezvényeket, valamint a sportrendezvényeket szigorú biztonsági intézkedések mellett lehetett megtartani. A száját és orrot eltakaró maszk viselése továbbra is kötelező maradt.⁹ November 17-én meghosszabbították a veszélyhelyzettel összefüggő rendkívüli intézkedések hatályát 2021. február 8-ig. 2020. decemberben, a járvány tetőzése után jelentősen elkezdett csökkenni az újonnan azonosított fertőzöttek száma, ennek ellenére december végén, Magyarországon a WHO hivatalos jelentése alapján, 316.060 fő koronavírus fertőzöttet azonosítottak.¹⁰ Időközben december közepén új koronavírus mutációt fedeztek fel Angliában, amit az „alfa” névre kereszteltek, a médiumokban pedig „brit” variánsként hivatkoztak rá.

2021. 1. félév

A koronavírus járvány megfékezése érdekében a világon számos laboratóriumban több, hatásos védőoltás kifejlesztésén dolgoztak. Ezeknek az engedélyezése és a tesztelése sok időt vett igénybe, emiatt gyorsított eljárások váltak szükségessé, ugyanis a járvány folyamatosan visszatért és új mutációk alakultak ki. Elsőként, 2020. december 21 – én a Pfizer és a BioNTech védőoltását engedélyezték gyorsított eljárásban az Európai Unió (továbbiakban: EU) hatóságok.¹¹ 2020. december 26 – án Magyarországon és Szlovákiában már elkezdtek a lakosság tömeges oltását, az EU – ban az elsők között.¹² Elsősorban az egészségügyi dolgozókat, később az időotthonok lakóit, majd a többi időst, valamint az idült betegségben szenvedő állampolgárokat kezdték el oltani. Később engedélyt kapott a Moderna védőoltása, majd az AstraZeneca, valamint az orosz Szputnyik V és a kínai Sinopharm vakcina is. Az EU – ban eleinte nem akarták engedélyezni a keleti védőoltásokat, Magyarország azonban a veszélyhelyzetre való tekintettel előzetes, itthoni vizsgálatok alapján alkalmazni kezdte.

⁸ A Kormány 341/2020. (VII. 12.) Kormányrendelete a járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól (Megjelent: Magyar Közlöny 166. szám, 2020. július 12.)

⁹ A Kormány 479/2020. (XI. 3.) Kormányrendelete a veszélyhelyzet idején alkalmazandó további védelmi intézkedésekről (Megjelent: Magyar Közlöny 237. szám, 2020. november 3.)

¹⁰ <https://www.who.int/publications/m/item/weekly-epidemiological-update---29-december-2020> (Letöltés ideje: 2022.07.14.)

¹¹ <https://www.pfizer.com/news/press-release/press-release-detail/pfizer-and-biontech-receive-authorization-european-union> (Letöltés ideje: 2022.07.15.)

¹² <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/beadtak-az-első-vedooltast-magyarorszagon> (Letöltés ideje: 2022.07.15.)

Január 29-én a Magyar Közlönyben megjelent, hogy február 8-án megszűnik Magyarország egész területén a korábban kihirdetett veszélyhelyzet.¹³ Továbbá rendelkeztek arról is, hogy március 1-jén megszűnik az ideiglenes határellenőrzés is. Februárban újra elkezdett növekedni a koronavírus fertőzöttek száma, a víruskutatók szerint ez lehetett a járvány harmadik hullámának a kezdete, amit a WHO által, hivatalosan közzétett statisztikák is alátámasztottak. Február 12-én a Magyar Közlönyben kihírdették az úgynevezett védettségi igazolványok bevezetését. Ezt a hatósági igazolványt az kapta meg, aki a rendeletben meghatározott időn belül COVID19 betegségből felgyógyult, vagy az EU – ban, illetve Magyarországon engedélyezett, a gyártó által meghatározott dózissú védőoltást megkapta. Ezen hatósági igazolvány volt alkalmas a koronavírus elleni védettség igazolására.¹⁴ Márciusban, tekintettel arra, hogy a koronavírus fertőzöttek száma rohamosan növekedett, a magyar kormány ideiglenesen újra szigorította a védelmi intézkedéseket. Este 8 óra és reggel 5 óra között újra kijárási tilalmat rendeltek el. Az orrot és száját eltakaró maszk használata közterületen kötelező volt. Az üzletek nyitva tartását korlátozták, és egyes szolgáltatások igénybevételét megtiltották. A köznevelési intézményekben továbbra is digitális formában lehetett folytatni az oktatást, a középiskolai kollégiumok nyitva tartásáról pedig az oktatási intézmény vezetője dönthetett. A rendelet tartalmazta a szigorítások megszegőire vonatkozó hátrányos jogkövetkezményeket is. A rendelet március 22-ig volt hatályos, amit később március 29-ig majd április 8-ig meghosszabbítottak. Ezzel együtt az ideiglenes határellenőrzés időbeli hatályát is kiterjesztették.¹⁵

A koronavírus járvány harmadik hulláma március közepén elérte a tetőpontját, ezt követően csökkenni kezdett a fertőzöttek száma. Megfigyelhető volt továbbá, hogy Magyarországon is az új, brit variáns kezdett el terjedni, az esetek jelentős többségében a fertőzés ezen formáját azonosították az új megbetegedéseknél.

A védelmi intézkedéseket fokozatosan, lépcsős rendszerben oldották fel: először 2 500 000, majd 3 500 000, ezt követően 4 000 000 majd 5.000.000, végül 5 500 000 fő beoltott után enyhítettek a bevezetett korlátozó intézkedéseken. A 4 000 000 fős átoltottságnál léptek életbe a koronavírus elleni védettség igazolására alkalmas védettségi igazolvány meglétéhez fűződő jelentős kedvezmények.

A magas átoltottság ellenére sokan éltek vissza a védettségi igazolványokkal. Rengetegen nem akarták felvenni a kísérleti vakcináknak számító védőoltásokat,¹⁶ a védettséggel járó kedvezményeket azonban ki akarták használni. Ezért a kormány külön rendeletben módosította a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényt, amely alapján 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő szankcióval lépett fel a hamisítók és a visszaélők ellen.¹⁷

¹³ A Kormány 26/2021. (I. 29.) Kormányrendelete a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Kormányrendelettel kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetéséről (Megjelent: Magyar Közlöny 15. szám, 2021. január 29.)

¹⁴ A Kormány 60/2021. (II. 12.) Kormányrendelete a koronavírus elleni védettség igazolásáról (Megjelent: Magyar Közlöny 21. szám, 2021. február 12.)

¹⁵ A Kormány 104/2021. (III. 5.) Kormányrendelete a védelmi intézkedések ideiglenes szigorításáról (Megjelent: Magyar Közlöny 36. szám, 2021. március 5.)

¹⁶ Horn Dániel-Bartal Anna Mária (szerk.): Fehér Könyv a COVID19-járvány Társadalmi-Gazdasági hatásairól. Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Közgazdaságtudományi Intézet. Budapest, 2022. 35-38. o.

¹⁷ A Kormány 220/2021. (V. 1.) Kormányrendelete a védettségi igazolással való visszaélés elleni fellépésről (Megjelent: Magyar Közlöny 77. szám, 2021. május 1.)

Június elején, Magyarországon bejelentették, hogy a járvány harmadik hulláma véget ért. Továbbá megrendezésre került a 2020 –as Labdarúgó Európa – bajnokság, amelynek hazánk is a rendező országai közé tartozott. Június 15, 19, 23, valamint 27 napokon játszottak válogatott labdarúgó mérkőzéseket a Puskás Ferenc Stadionban, Budapesten. Magyarország volt az egyetlen olyan rendező ország, ahol engedélyezték a stadionban a maximális nézőszámot (67.215 fő). A sporteseményeket kizárólag védettségi igazolvánnyal lehetett látogatni, valamint be kellett tartani a meghatározott járványügyi intézkedéseket is. Június végén, a WHO hivatalos jelentése alapján, Magyarországon 808.197 fő koronavírus fertőzöttet azonosítottak.¹⁸

2021. 2. félév

2021. július 3 – án Magyarország elérte az 5.500.000 fős átoltottságot. Július 29 – én a Kormány kihirdette a Koronavírus elleni védőoltás kötelező igénybevételéről szóló 449/2021. (VII. 29.) Kormányrendeletét, amely 2021. augusztus 1. nappal lépett hatályba. Ezen rendelet személyi hatálya az egészségügyi szolgáltatóknál foglalkoztatottakra terjedt ki. A rendelet hatályba lépésével kötelezővé tették a COVID19 elleni védőoltás felvételét az egészségügyben foglalkoztatottak számára. Amennyiben nem tettek eleget a rendeletben meghatározottaknak a kitűzött határidőn belül, akkor az oltás felvételét megtagadó személy jogviszonyát felmentéssel, vagy felmondással azonnali hatállyal meg kellett szüntetni. Az oltás felvétele alól a megfelelő orvosszakértői vélemény adhatott felmentést, amelyben a szakorvos egyértelművé teszi, hogy az adott személynek egészségügyi okokból nem javasolt a COVID19 elleni védőoltás.¹⁹

Augusztus végén jelentős emelkedés volt tapasztalható a fertőzöttek számában, ez lehet a koronavírus járvány negyedik hullámának a kezdete. A járvány „újéből megjelenését” számos tényező befolyásolhatta. Többek között a határzárak feloldása, az emberek szabad mozgása, a tömeges zenés – és táncos, sport, szórakoztató, valamint kulturális rendezvények megtartása. Augusztus 3-án a Kormány arról rendelkezett, hogy az augusztus 20 – i államalapítás és államalapító Szent István király emlékűnepe keretében megrendezésre kerülő állami és önkormányzati rendezvények (augusztus 18-22.), a FEI Négyesfogathajtó Európa – bajnokság (szeptember 2-5.), illetve a 2020-ról 2021. szeptemberre elhalasztott 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus (szeptember 5-12.) rendezvények járványügyi korlátozások nélkül megtarthatók és látogathatók.²⁰

Szeptember 5-12. napok között Budapesten megrendezésre került az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus (továbbiakban: NEK). Az egy hetes rendezvényre számos országból érkeztek zarándokok, előadók, egyházi és állami méltóságok is. A NEK programjaira hivatalosan 83 országból regisztráltak, a Kossuth téri szentmisét követő fáklyás körmeneten 200 ezer fő körül, a Ferenc pápa által celebrált zárómisén pedig 300 – 400 ezer fő körüli lehetett a részvétel.²¹

¹⁸ Forrás: <https://covid19.who.int/table> (Letöltés ideje: 2022.07.15.)

¹⁹ A Kormány 449/2021. (VII.29.) Kormányrendelete a koronavírus elleni védőoltás kötelező igénybevételéről (Megjelent: Magyar Közlöny 144. szám, 2021. július 29.)

²⁰ A Kormány 457/2021. (VIII.3.) Kormányrendelete az augusztus 20-i állami ünnep, valamint egyes nemzetközi rendezvények megrendezésére vonatkozó eltérő szabályokról (Megjelent: Magyar Közlöny 147. szám, 2021. augusztus 3.)

²¹ Forrás: <https://www.magyarurir.hu/hirek/sajtotajekoztaton-ertekeltek-az-eucharisztikus-kongresszust> (Letöltés ideje: 2022.07.16.)

Szeptember 25 és október 14 között került megrendezésre az „Egy a Természettel” Vadászati és Természeti Világkiállítás. A központja Budapesten, a Hungexpo területén volt. A rendelkezésre álló információk szerint a Hungexponál kb. 650 ezer fő, a vidéki kiállításokkal együtt pedig összesen 1.300.000 fő tekintette meg a kiállítást.

Október 28 – án a Kormány kihirdette a Koronavírus elleni védőoltásnak az állami és önkormányzati intézményeknél foglalkoztatottak által történő kötelező igénybevételéről szóló 599/2021. (X. 28.) Kormányrendeletét, amely november 1. napon lépett hatályba. Ezen rendelet személyi hatálya az állam által foglalkoztatottakra terjedt ki, többek között a köznevelési intézményekben dolgozókra, a hivatásos szerveknél dolgozókra, a közalkalmazottakra, valamint a szociális intézményekben dolgozókra. A rendelet kimondta, hogy azon személyeket, akik nem veszik fel a meghatározott határidőn belül a koronavírus elleni védőoltást, a munkáltató egy év fizetés nélküli szabadságra küldheti. Amennyiben ezt követően sem tesz eleget az oltási kötelezettségének, akkor a jogviszonya megszüntethető.²² A szakszervezetek, jogászok az oltás felvételének az elkerülésének a jogi hátterét keresték. Korábban az egészségügyi foglalkoztatottak alkotmányjogi panaszt nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz, miszerint az oltást kötelezővé tevő kormányrendelet sérti az önrendelkezéshez, az emberi méltósághoz, valamint a testi és lelki egészséghez való jogot is. A panaszokat az Alkotmánybíróság elutasította.²³

A virológusok a kimagasló számokból úgy gondolták, hogy novemberben a járvány negyedik hulláma elérte a tetőpontját, azonban erre a 2022. év eleji statisztikák rációfoltak. Decemberben a fertőzöttek száma folyamatosan csökkent, 2021 végén, a WHO hivatalos jelentése alapján, Magyarországon összesen 1.256.415 fő koronavírus fertőzöttet azonosítottak.

3. Összegzés

Magyarország Kormánya a koronavírus járvány első hulláma alatt európai viszonylatban időben hozta meg a megfelelő intézkedéseket a járvány terjedésének mérséklésére. A korlátozó és a tiltó intézkedések bevezetése megakadályozta a COVID19 fertőzés nagymértékű terjedését. A későbbiekben azonban a vírusnak különböző mutációi alakultak ki, amelyeknek a szaporodóképessége is jelentősen növekedett, így szinte lehetetlen volt a megelőző védelmi intézkedések újbóli bevezetésével megfékezni a fertőzés terjedését. Úgy gondolom, hogy a továbbiakban a koronavírussal együtt kell élnünk, azonban a megfelelő gyógymóddal és kezeléssel az emberi szervezetre gyakorolt súlyos hatása enyhíthető.

²² A Kormány 599/2021. (X.28.) Kormányrendelete a koronavírus elleni védőoltásnak az állami és önkormányzati intézményeknél foglalkoztatottak által történő kötelező igénybevételéről (Megjelent: Magyar Közlöny 197. szám, 2021. október 28.)

²³ Forrás: <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220218/kotelezo-oltas-lesoportre-az-alkotmanybirosag-az-asztrol-a-beadvanyokat-527559> (Letöltés ideje: 2022.07.17.)